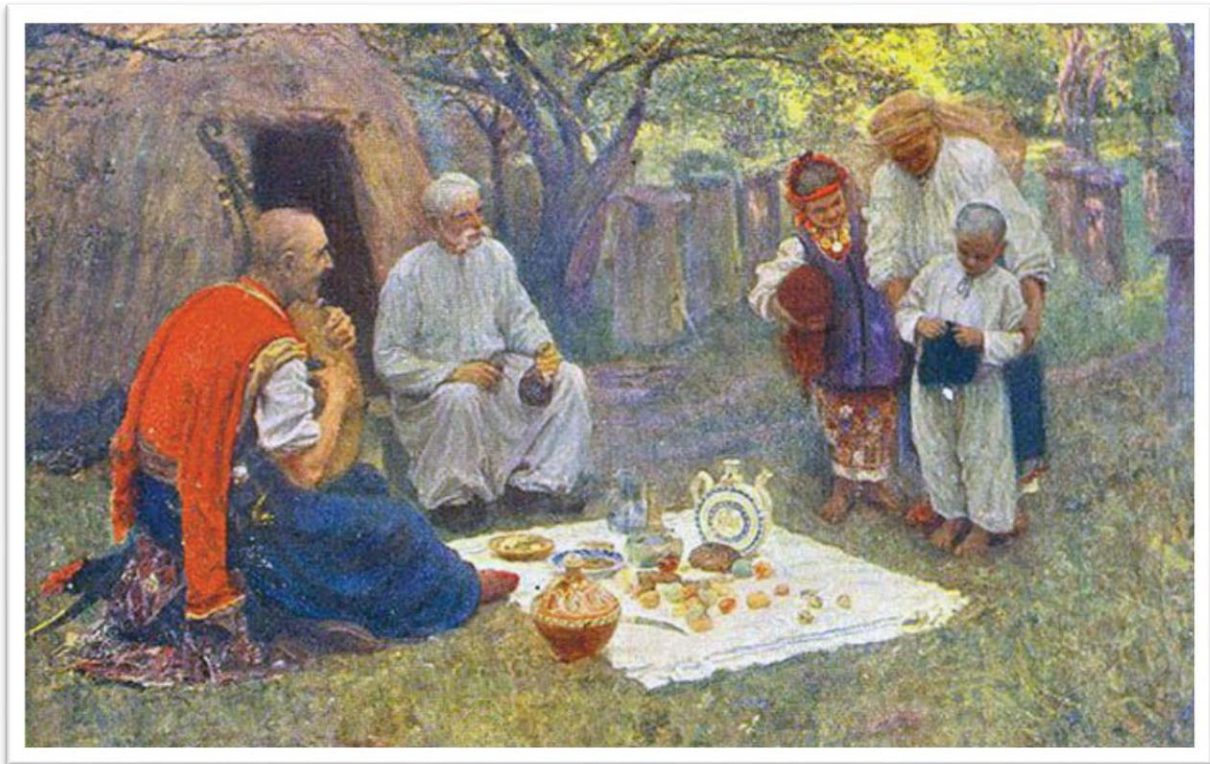

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Кафедра етики та естетики

ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНА ТРАДИЦІЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ КУЛЬТУРІ

МАТЕРІАЛИ
ХІІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів, молодих науковців
та науково-педагогічних працівників

23 листопада 2023 року
м. Київ

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут філософії та освітньої політики
Кафедра етики та естетики

ЕТИКО-ЕСТЕТИЧНА ТРАДИЦІЯ У ВІТЧИЗНЯНІЙ КУЛЬТУРІ

МАТЕРІАЛИ

XII Всеукраїнської науково-практичної конференції
студентів, аспірантів, молодих науковців
та науково-педагогічних працівників

*Конференцію присвячено до 150-річчя від дня народження
Фотія Красицького (1873–1944) – українського художника та педагога*

23 листопада 2023 року
Київ

УДК [111.852+17]:008(477)(043.2)

Е 88

*Рекомендовано до публікації рішенням Вченої ради Навчально-наукового інституту філософії та освітньої політики Українського державного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 5 від 20 грудня 2023 року)*

Е 88 Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі: Матеріали XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів, молодих науковців та науково-педагогічних працівників, 23 листопада 2023 року / за заг. ред. О. Ф. Коннова. Електронне наукове видання. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. 110 с.

У збірнику представлено тези доповідей учасників XIII Всеукраїнської науково-практичної конференції «Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі». Тематика публікацій охоплює етичні та естетичні виміри суспільного буття, освітніх та мистецьких процесів, питання філософії, культурології, дизайну.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за достовірність фактів і посилань, науковий і літературний зміст, несуть автори тез та їх наукові керівники. Колектив кафедри залишає за собою право не поділяти точку зору авторів публікації.

УДК [111.852+17]:008(477)(043.2)

© Кафедра етики та естетики УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

© Автори тез, 2024

Ці методика допоможуть виховати почуття власної гідності у дітей за допомогою української народної казки, розвиваючи їх психосоціальні навички та підтримуючи позитивний розвиток особистості.

Таким чином, виховання почуття власної гідності у дітей за допомогою української народної казки є важливим завданням в педагогічній роботі. Педагогічні умови та методика, які обґрунтовані вище, надають можливість створити сприятливий контекст для формування цього почуття. Вибір належних казок, активна взаємодія, розвиток мовлення та сприяння самостійності допомагають дітям зрозуміти важливість гідності та розвивати її в собі. Позитивне підкріплення та співпраця з батьками підсилюють ефективність цього процесу. Такий підхід сприяє не лише психосоціальному розвитку дітей, але і формує цінність гідності, яка є важливою для формування особистості.

Література:

1. Васильченко А., Новодон Т., Тарнавська Н. Казка як засіб виховання та розвитку дитини: *Інноваційний досвід педагогів дошкільної та початкової освіти Житомирщини* : збірник науково-методичних праць / за заг. ред. В.Є. Литнєва, Н.Є. Колесник. Житомир : ФОРМ Левковець, 2012. С. 26–30. URL: <https://core.ac.uk/download/42970768.pdf> (дата звернення: 8.04.2023).

2. Кулакова Л. М. Почуття власної гідності як конструкт самосвідомості особистості. Збірник наукових праць «Проблеми сучасної психології». 2019. № 3. (26). С. 123–124.

3. Маруніна Г. Г. Виховання основ культури гідності дошкільників : методичні рекомендації. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 28 с.

4. Роль казки у вихованні дитини. URL: <https://ukrreferat.com/chapters/rizne/rol-kazki-u-vihovanni-ditini.html> (дата звернення: 8.04.2023).

Природничий факультет

к. пед. н., доц. Петько Л. В.

ВЧИНКИ АНГЛІЙСЬКОГО КОРОЛЯ ГЕНРІХА VIII В КООРДИНАТАХ ДОБРА І ЗЛА

Залучаючи студентів до науково-дослідницької діяльності, стимулюючи їх творчість і критичне мислення у процесі вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням в умовах університету, як-от: дослідження троянди «Анна Болейн» (Мал. 1), названої на честь другої дружини короля Англії Генріха VIII (Мал. 2), ми «пирнули» в транскультурний вир, який стимулює формування у студентів трансверсальних компетентностей, що дозволяють студентам-біологам переносити набуті знання, навички та когнітивні здібності у професійну діяльність [5; 10; 11; 12; 13; 14].

Мал. 1 Троянда «Анна Болейн», 1999.

Мал. 2 Анна Болейн і Генрі VIII, пр. 1532. George Gower. Woburn Abbey, Bedfordshire, UK

Зрозуміло, що тезисно складно викласти весь напрацьований матеріал, але не порушуючи вимог до тез, конкретизуємо головне.

Цьогоріч у Великій Британії відзначають декілька знаменних дат: 500-річчя з дня народження королеви Англії Єлизавети I (Мал. 3), яка народилася 7 вересня 1533 р. (померла 3 квітня 1603), була коронована у Вестмінстерському абатстві (Лондон) 15 січня 1559, правила країною 44 роки, що названі «епохою Єлизавети», – було завершено Реформацію (що розпочав її батько Генріх VIII), країна стала морською державою, завойовуючи колонії, які фінансово наповнювали казну, що сприяло піднесенню країни до однієї з ведучих європейських країн. Єлизаветинська епоха оспівана у творах Шекспіра та Крістофера Марлоу і визнана ще

як «золота доба» державності і мистецтва.

Життя великій королеві Англії дала Анна Болейн, яка була коронована як королева-консорт 1 червня 1533 р., короною Святого Едуарда [11], якою коронуються тільки королі і королеви, Анна Болейн стала єдиною за 1000-літню історію коронації у Великій Британії коронованою короною Св. Едуарда. Це був її найбільший триумф, але королевою вона пробула тільки тисячу днів (страчена в Тауері 19 травня 1536 р.).

Мал 3 Коронація Чарльза III 6 травня 2023.

Цього року ми мали змогу бачити коронацію Чарльза III і вочевидь слідкувати за коронаційними традиціями (Мал. 4), а коронація його матері, королеви Єлизавети II, відбулася 70 років тому – 2 червня 1953 р.

Згадуючи історичну постать Анни Болейн додамо, що вона була однією з найвпливовіших жінок XVI століття, ключовою фігурою в політичній і релігійній трансформації в Англії, тому і стала однією з головних персонажів історичної драми того часу.

У молодості принц Генрі VIII (1491–1547) був одним із найпривабливіших чоловіків: спортивний, високий (1,94 м), любив музику (грав на лютні), прекрасно танцював, складав вірші, читав книги, знав німецьку, французьку, іспанську, італійську, грецьку мови і латинь, брав активну участь у лицарських турнірах, грав у футбол і теніс (побудував закритий тенісний корт в Гемптон корт палаці). Одним словом, був освіченою людиною і гуманістом.

Після смерті батька Генрі VII (1509), трон успадковує саме Генрі VIII, бо його старший 15-річний брат Артур Принц Уельський, одружений на Катерині Арагонській (1485–1536), помер у 1502 р., і щоб не повертати частину приданого іспанському королю Фердинанду II за доньку та частину її вдовиного права доходів від Уельсу, англійський король Генрі VII

Мал. 4 The Armada Portrait of Queen Elizabeth I, c. 1588.

підписав 23 червня 1503 р. новий договір про шлюб, за яким Катерина була заручена за молодшим сином короля Англії – дванадцятирічним Генріхом. Обвінчатися з Генріхом Катерина повинна була після досягнення ним п'ятнадцятирічного віку.

Тож у 1509 р. Генрі VIII стає королем Англії і одружується на вдові свого покійного

Мал. 5. Принц Артур, Генрі VIII, Катерина Арагонська.

брата іспанській принцесі Катерині Арагонській (Мал. 5), яка народила йому доньку Марію (1516–1558) – майбутню королеву Англії Марію I («Кривава Мері» в народі через жорстоке переслідування протестантів) та сина Генріха, але хлопчик прожив 50 днів і помер, 8 вагітностей королеви закінчилися викиднями. За 20 років шлюбу у подружжя більше дітей не було. Появлення молоді фрейліни Анни Болейн (1501(07)–1536) при англійському дворі відбулося 4 березня 1522 р, після її повернення з Франції, скажімо так, що це був її дебют при дворі Генріха VIII. Король любив проводити

бали, маскаради, також ставилися вистави, в яких гості отримували конкретну роль, як от у маскараді *The Château Vert* (1522), організованого кардиналом Уолсі, учасникам якого розподілили грати ролі чеснот з давньоримської міфології. Вісім леді, одягнуті у білі атласні сукні, представляли чесноти вишиті золотом на ткани: *Краса, Честь, Наполегливість, Доброзичливість, Постійність, Щедрість, Милосердя, Співчуття*. Анна була в образі *Наполегливості* (Мал. 6), а старша сестра Марія – *Доброзичливості* [12].

Дійство розпочалося з появи восьми лордів (серед них був і король Генрі VIII), одягнених у блакитний атлас і золоту тканину, які представляли чесноти притаманні чоловікам: *Любов, Шляхетність, Молодість, Турбота, Вірність, Люб'язність, Добро і Свобода* [15].

Мал. 6 «Тюдори», 2007 [16]

Анна Болейн, яка отримала європейську освіту у Франції (за рішенням

батька, успішного дипломата, була відправлена туди у 1514 р.), знала англійську, французьку мову і латинь, культуру Франції й етикет, будучи фрейліною французької королеви (рідної сестри Генріха VIII), відрізнялася від інших леді своєю витонченістю, граціозністю, манерами поведінки, умінням підтримувати розмову і гарно одягатися. Стверджувати, що король

закохався в Анну 1522 р. не будемо (того часу у нього були стосунки з заміжною Марією Болейн, вона народила двох здорових дітей, батьком яких не виключають був Генрі 8, але свого батьківства він офіційно не визнав), але те, що король запам'ятав Анну – очевидно.

Мал. 7 Замок Хівер в графстві Кент (Англія).

На той час Анна була закохана і вже таємно заручилася з молодим лордом Генрі Персі у 1523 р., про що стало відомо королю. Заручини скасовують, Анна перебуває у безвихідному відчаї і кінець кінцем її відсилають до фамільного замку Хівер (Мал. 7) в графстві Кент (де вона пробуде до 1527 р., до свого повернення до двору фрейліною королеви Англії Катерини

Арагонською), куди пізніше приїжджав на полювання Генріх VIII, зустрічався з Анною, залицявся і присягався їй у коханні. В бібліотеці Ватикану зберіглося 17 листів Генріха VIII до Анни (Мал. 8), які він надсилав їй з 1526 р. Король пропонує дівчині свою протекцію і дружбу, від чого Анна відмовляється, бо її старша сестра Марія (Мал. 9) вже була коханкою короля. Шість років, до 1532 р., Анна Болейн тримає «осаду» короля, який насолоджується її присутністю, слухає її гру на лютні, божеволіє від голосу своєї коханої, але дівчина не хотіла повторити долю своєї сестри, вона добре засвоїла при французькому дворі правила любовної науки: холодно і чемно відхиляла всі пропозиції короля, тримала його на відстані: її діти повинні бути законнародженими, тому Генрі VIII треба розлучитися з Катериною Арагонською. Через 10 років їхнього знайомства амбітна Анна Болейн досягне своєї цілі – стане дружиною короля Англії (маскарадна роль *Наполегливості*, розпочата у 1522 р. успішно завершилася?)

Мал. 8 Анна

Мал. 9

Мал. 7 Гемптон корт палац, Лондон

Генріх починає процедуру анулювання шлюбу з Катериною з 1525 р. Це було нечувано! Перемовини з Римом у цій делікатній справі вів кардинал Томас Уолсі, але безуспішно. Він впав в немилість короля і, щоб залишитися живим і при владі, вимушений був подарувати Гемптон корт палац в Лондоні (Hampton Court Palace), який вражав своєю архітектурою, розкішшю і розмахом (у короля такого не було) (Мал. 9).

Мал. 11. Вензель «НА».

Після 1530 р. палац буде перебудовуватися, щоб догодити Анні Болейн (Мал. 10), яка дуже любила Гемптон корт, і повсюди в палаці, як знак великого кохання короля і Анни, будуть впадати в око їх переплетені вензеля «НА» (Henry and Anna) (Мал. 11), до речі, на стелі Великої зали вони збереглися досі, хоча після страти Анни у 1536 р. король наказав знищити все, що було пов'язано з «коханням його життя», але деякі артефакти збереглися.

У 1529 р. Генріх звертається до Папи Римського Климента VII за дозволом анулювати шлюб з Катериною Арагонською, через те що протягом 20-річного шлюбу він не має нащадків-синів. Але Томас Уолсі знову привозить королю з Риму невтішну для Генріха і Анни новину – відмову.

Це стало головною причиною розриву Англії з Римом і дало поштовх для створення англійської церкви. Кардинал Т. Уолсі помирає і зі згоди папи Климента VII архієпископом Кентерберійським у 1533 р. призначається Томас Кранмер, доктор богослов'я Кембріджського університету, один із видатних постатей Реформації, давній прихильник протестантизму. Після свого призначення він відмовився присягати Папі і того ж року скликав церковний суд, рішенням якого від 23 травня 1533 р. було анульовано шлюб Генріха VIII і Катерини Арагонської.

З листопада 1534 р., коли англійський парламент прийняв «Акт про супрематію», який чинний донині (!), вивів національну церкву з-під влади Риму і проголосив короля її главою. Почалося закриття монастирів, все їхнє майно переходило до королівської скарбниці, відбувалося гоніння монахів. Після смерті Генріха VIII у країні було зруйновано більше половини церков і монастирів

Але зазначимо, «...релігія як важлива соціальна складова в різні часові проміжки була то об'єднавчим то роз'єднуючим фактором існування народу» [1, с. 194], додамо, що і кривавим.

Томас Кранмер буде спалений на вогнищі 21 березня 1556 як еретик при правлінні фанатичної католички «Кривавої Мері» дочки Генріха VIII. Марія I Тюдор (1516–1558), будучи королевою Англії й Ірландії (1553–1558), відновлюючи католицьку віру під час свого шестилітнього правління, позбавить життя понад 300 високопоставлених представників протестантської церкви. Згадаємо, що було раніше. За наказом Генріха VIII Катерина Арагонська була вислана у 1528 р. із заборонаю бачитися з єдиною донькою-підлітком, якій було 12 років. Марія більше ніколи не побачить свою матір, навіть коли вона помре (1536 р.).

Ми ще не згадали в координатах Добра і Зла видатну постать Томаса

Мора (1478–1535), англійського письменника, державного діяча, філософа, автора трактату «Утопія», який був лорд-канцлером Англії (1529–1532), якого ситуація з розлученням Генріха VIII, а потім несприйняття ним весілля короля з вагітною Анною Болейн 25 січня 1533 р., в кінцевому результаті привели до його падіння і страти в Тауері

Мал. 10. Генрі й Анна, 2020.

(1535). Мор був проти розриву Генріха VIII з Римом і створення Англiканської церкви, через що у 1532 році Мор пішов у відставку «через поганий стан здоров'я» з поста лорд-канцлера. Він не прийшов і до Вестмінстерського абатства на коронацію Анни Болейн 1 червня 1533 р., саме коронаційна церемонія почалася ще 29 травня і проходила 4 дні (Анна була вагітною вже шість місяців) [11]. Зауважимо, що вона не була популярна серед народу, народ любив і жалів Катерину Арагонську та вважав її своєю королевою.

Також Томас Мор через свої переконання відмовляється промовити присягу з ухваленого Парламентом «Акту про престолонаслідування» (1534), де визнавалися законними всі діти Генріха VIII і Анни Болейн, а Марія оголошувалася незаконнонародженою донькою короля і втрачала свої права на корону.

А через рік після страти Томаса Мора, в Тауері буде обезголовлена за вироком суду друга дружина короля Анна Болейн, яка пробула королевою тільки 1000 днів [6], отримувала від короля все, що бажала, але не «виконала» своєї головної обіцянки – народити Генріху сина-нащадка Тюдорів, а народила принцесу Єлизавету (7.09.1533), що дуже засмутило короля, а далі все повторилося як і з Катериною Арагонською, – два мертвнонароджених хлопчика і за кілька місяців до страти – викидень. Генріх VIII вирішив «поміняти» дружину на іншу – Джейн Сеймур, маючи надію народження сина.

19 травня 1536 року в лондонському Тауері було страчено королеву Англії Анну Болейн, визнану судом винною у перелюбі з п'ятьма чоловіками, інцесті з рідним братом (Джордж Болейн закінчив Оксфордський університет) і державній зраді, але як зараз доведено істориками – обвинувачення були побудовані на неправдивих свідченнях, жоден із чоловіків (Уестон, Бреретон і Норріс) не визнав обвинувачення в інтимних стосунках з королевою, (визнав під тортурами тільки один – музикант Сміт). Всі чоловіки були четвертовані. Анна всі звинувачення категорично відкидала.

В координатах Добра і Зла Генріх VIII дозволив внести корективи до страти своєї другої дружини: замінити прилюдне спалення Анни на вогнищі на її обезголовлення в Тауері. Також на його прохання було запрошено з Франції ката, який це робив мечем, щоб страта пройшла швидко і Анна не відчула болю, бо в Англії страти робили сокирою і з першого разу не вдавалося відсікти голову (Генріх хоч в цьому виявив милосердя до осудженої дружини). Дочці Єлизаветі ще не виповнилося три роки, як вона стала сиротою.

У Європі такого ще не було – це була перша ганебна страта коронованої особи, дружини короля. Як стверджують науковці, кількість страчених за правління короля Генріха сягала 72 000 людей [7].

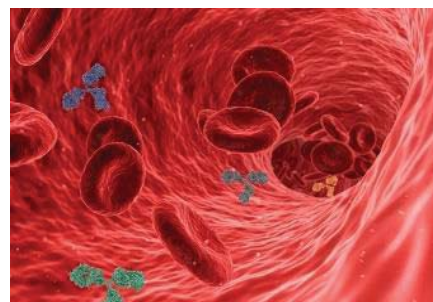
Через два дні Генріх VIII одружився зі своєю коханкою Джейн Сеймур (1508–1537), яка стане його «любимою дружиною» і народить 12 жовтня 1537 р. принца Едуарда, спадкоємця престолу, помре через декілька днів після важких пологів. Коли лікарі спитали у короля: «Кого рятувати: матір чи дитину?», то відповідь була категоричною: «Сина». Хлопчик народився слабеньким, зростав під наглядом лікарів, після смерті батька стане королем Едуардом VI (1547), передчасно помре на 15 році життя.

В житті Генріха буде ще три весілля, але в цих шлюбах дітей не було. *Анна Клевська* (1515–1575), шлюб з якою буде анульовано і вона переживе всіх; *Катерина Говард* (1521–1542), двоюрідна сестра Анни Болейн, за зради була публічна обезголовлена 13 лютого 1542 р.; *Катерина Парр* (1512–1548) буде займатися виховання принцеси Єлизавети і принца Едуарда, з Марією не знайде спільною мови.

В світовій історії королева Єлизавета I, дочка Анни Болейн, займе місце як одного з найвеличніших англійських монархів, а в історії Англії – стане національним героєм.

Якби б Генріх VIII жив у 20 столітті, то може ми і не розглядали б його вчинки в координатах Добра і Зла, бо в своїй одержимості мати спадкоємця-сина, в його діях ми бачимо егоїзм, жорстокість, зневага до життя найближчих людей, а це – Зло.

Проблема Генріха VIII не мати здорових синів-нащадків, як ми з'ясували зі студентами-біологами, КРИЄТЬСЯ САМЕ В НЬОМУ, а не в його дружинах, бо він був носієм Келл-антигена (Мал. 12), який «передала» йому прабабуся-носій патології в Х-хромосомі (ця патологія сімейна і передається жінками-носіями потомкам чоловічої статті), через що його дружини народжували здорових дочок, як-от Катерина Арагонська і Анна Болейн, а хлопчики були або мертвнонародженими, або повторювальні викидні, бо через Келл-антиген ембріон чоловічої статті відторгається організмом жінки [18].

Мал. 12. Патологія в Х-хромосомі. Молекула Келл-антиген в потоці крові під мікроскопом.

Додамо, антигени системи Kell були вперше винайдені в 1946 р англійським імунологом Р. Кумбсом. У даний час нараховують 24 антигена системи Kell, тому кров перевіряють не тільки на групу (ABO) і резус-приналежність, а й на келл-антиген К 1.

До того ж у Генріха VIII розвився синдром Маклеода [17], який проявляється у чоловіків середнього віку і пов'язаний з мутацією гена ХК, про що неприховано свідчили його дії і вчинки, а описані події відбулися 500 років тому.

Наприкінці закінчимо віршем американської поетеси Емілі Дікінсон (1830–1886) [4] «Вчора – історія»

Yesterday Is History

Yesterday is History,
'Tis so far away –
Yesterday is Poetry –
'Tis Philosophy –

Yesterday is mystery –
Where it is Today
While we shrewdly speculate
Flutter both away...

Emily Dickinson [8, p. 1266].

Мал. 13. Шість дружин короля Англії Генріха VIII.

Література:

1. Білоножко С.В., Ємельянова К.О. Роль католицької церкви у формуванні національної ідентичності в Ірландії. *Європейська Реформація XVI ст.: історико-антропологічний вимір (до 500-ї річниці початку Реформації в Європі)*: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 8 лютого 2017 р.). Запоріжжя : АА Тандем, 2017. С. 193–201.

2. Ніколаєнко В.В. Англійська мова для вступників до магістратури зі спеціальностей: 8.02030101 «Філософія», 8.02010101 «Культурологія» (за видами діяльності), 8.02030102 «Релігієзнавство»: навч. посібник для студентів, бакалаврів і

аспірантів ВНЗ. 2-ге вид., доп. і випр. / В. В. Ніколаєнко, Л. В. Петько ; за ред. Гончарова В. І., Дробота І. І. Київ : Ун-т «Україна», 2013. 170 с.

3. Петько Л. В. Виховання естетичної культури студентів в умовах університету. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогіка* : зб. наук. пр. Бердянськ : ФО-П Ткачук О. В., 2017. Вип. 1. С. 262–268.

4. Петько Л. В. Естетичне чуття мистецтва і природи у творчості американської поетеси Емілі Дікінсон. *Етико-естетична традиція у вітчизняній культурі* : матеріали XII Всеукраїнської науково-практ. конф. студентів, аспірантів, молодих науковців та науково-педагогічних працівників (м. Київ, 1 грудня 2022) / УДУ імені Михайла Драгоманова. Київ, 2023. С. 62–70. URL: <https://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/40434> (дата звернення: 23.11.2023).

5. Петько Л. Компетентнісний підхід у професійному становленні студентів-біологів (на прикладі вивчення троянд в іншомовних джерелах). *Українська полоністика*. 2020. Том 18 (20). С. 168–175. URL: <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/33938> (дата звернення: 23.11.2023).

6. *Anne of the Thousand Days* (1969, the UK). Director: Charles Jarrott. With Richard Burton, Geneviève Bujold, Irene Papas, Anthony Quayle.

7. Fraser Antonia. *The Six Wives of Henry VIII*. London : Phoenix, 2002. 589 p.

8. Dickinson Emily. *Poems*. Publisher : Poemhunter.com – The World's Poetry Archive, 2012. 1282 p. Classic Poetry Series.

9. Pet'ko L. V. Formation of professionally oriented foreign language teaching environment in conditions of university and upbringing of moral and ethical values (on illustration of the phenomenon «honesty» and «lie»). *Intellectual Archive*. Toronto : Shiny Word Corp., Canada. 2016. Volume 5. No. 1 (January). Pp. 98–111.

10. Pet'ko L. The development of student youth aesthetic culture on professional direction // *Topical issues of contemporary science: Collection of scientific articles*. – С.Е.І.М., Valencia, Venezuela, 2017.

11. Pet'ko L. The coronation of Anne Boleyn as Queen of England and the British Coronation Ceremony. *Intellectual Archive*. Toronto : Shiny Word. Corp. (Canada). 2023. Vol. 12. No. 4. (October/December).

12. Pet'ko L. The Romance And the Tragedy in the Rose "Hever Castel": Anne Boleyn and Henry VIII. *Intellectual Archive*. Toronto : Shiny Word. Corp. (Canada). 2022. Vol. 11. No. 3. (July/September). С. 82–111. URL: <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/37993> (дата звернення: 23.11.2023).

13. Pet'ko L., Kirilchuk N. Nature look and find with the rose "Hever Castle": the Hever Castle gardens. *Intellectual Archive*. Toronto : Shiny Word. Corp. (Canada). 2022. Vol. 11. No. 4. (October/December).

14. Pet'ko L., Maksymenko A. History of England In The Rose "Anne Boleyn". *Intellectual Archive*. Toronto : Shiny Word.Corp. (Canada). 2022. Vol. 11. No. 2. (April/June). С. 129–150. URL: <http://enquir.npu.edu.ua/handle/123456789/37758> (дата звернення: 23.11.2023).

15. Putnam Polly. Anne 'Perseverance' Boleyn. *Historic Royal Palaces*. March 4, 2016. URL: <https://blog.hrp.org.uk/curators/anne-perseverance-boleyn> (дата звернення: 23.11.2023).

16. *The Tudors* (2007–2010). 1–4 seasons. *Creator*: Michael Hirst. *Starring*: Jonathan Rhys-Meyers, Natalie Dormer, Maria Doyle Kennedy, Henry Cavill, Tamzin Merchan, Joss Stone. URL: <https://sweet.tv/en/movie/17785-the-tudors-season-1> (дата звернення: 23.11.2023).

17. Walker R.H. McLeod Syndrome / *Encyclopedia of Movement Disorders*, 2010, pp. 162–164.

18. Whitley C. & Kramer K. A new explanation for the reproductive woes and midlife decline of Henry VIII. *The Historical Journal*. 2010. 53 (4), 827–848. DOI: 10.1017/S0018246X10000452 (дата звернення: 23.11.2023).

Педагогічний факультет

Сидоренко О. І.

Науковий керівник: доц., к. філос. н. Покотило К. М.

ГРА ЯК ФЕНОМЕН КУЛЬТУРИ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ПОЗИТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

У контексті даної теми, «гра» можна визначити як систематизовану діяльність, яка має характер розваги, розвитку та навчання, спрямовану на формування соціально-позитивної поведінки у дітей старшого дошкільного віку. Гра в цьому випадку є інструментом, який дозволяє дітям вивчати соціальні норми, встановлювати взаємозв'язки з іншими, вирішувати конфлікти та розвивати навички співпраці та комунікації, що є важливими аспектами соціально-позитивної поведінки.

У дослідженні проведене теоретичне узагальнення та практичне вирішення проблеми формування соціально-позитивної поведінки дітей старшого дошкільного віку засобом сюжетно-рольової гри, що полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці методики, яка забезпечить ефективне розв'язання означеної проблеми.

Засобом формування соціально-позитивної поведінки у дітей старшого дошкільного віку в нашому магістерському дослідженні є рольова гра, під час якої дитина має можливість поставити себе на позицію інших, дати оцінку своєї поведінки збоку, навчившись співчувати оточуючим людям. У результаті гри – навчиться брати на себе відповідальність за вчинені дії [2, с. 138].

Задля визначення стану формування соціально-позитивної поведінки у дітей старшого дошкільного віку нами були визначені критерії (когнітивний, емоційно-ціннісний, дійовий) та рівні: низький, середній і високий [3, с. 17]. Для об'єктивного визначення рівнів сформованості соціально-позитивної поведінки у дітей старшого дошкільного віку нами було підбрано методики діагностування: розмова(бесіда), спостереження, опитувальник, методика Рене Жилія, методика «Капітан корабля», методика «Галявина» (діагностична гра, метод вербальних виборів, методика «Мозаїка», методика діагностики міжособистісних відносин Т. Лірі, метод проблемних ситуацій, методика «Тест Розенцвейга» [5].